

**અસ્વીકરણ:** સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

**DISCLAIMER:** The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ગુજરાતની વડી અદાલતમાં, અમદાવાદ ખાતે

ફોજદારી અપીલ નં. ૧૨૦૮/૧૯૯૩

મંજૂરી અને હસ્તાક્ષર માટે:

માનનીય શ્રી ન્યાયમૂર્તિ કે.જે. ઠાકર

સહી/-

=====

=

|   |                                                                                                                           |  |
|---|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
| ૧ | શું સ્થાનિક અખબારોના પત્રકારોને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી આપવામાં આવી શકે છે?                                                  |  |
| ૨ | પત્રકારને રીફર કરવામાં આવશે કે નહીં?                                                                                      |  |
| ૩ | શું માનનીય શ્રી ન્યાયમૂર્તિ ચુકાદાની ખરી નકલ જોવા માંગે છે?                                                               |  |
| ૪ | શું આ કેસમાં ભારતના બંધારણના અર્થઘટન અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલા કોઈપણ આદેશ અંગે કાયદાના નોંધપાત્ર પ્રશ્નનો સમાવેશ થાય છે? |  |

=====

સુપરીન્ટેન્ડન્ટ ઓફ કસ્ટમ્સ....અપીલકર્તા(ઓ)

વિ.

હાજી અબ્દુલ્લા હાજી ઇબ્રાહીમ અને ડ....પ્રતિપક્ષી(ઓ)/પ્રતિવાદી(ઓ)

=====

ઉપસ્થિતિ: અપીલકર્તા(ઓ) નં. ૧ માટે શ્રી આર. કે. જોગજે, વકીલ; પ્રતિવાદી(ઓ) નં. ૧ અને ૩ અંગે પ્રતિકૂળ પક્ષકાર(ઓ)/પ્રતિવાદી(ઓ) માટે કાર્યવાહી નિષ્ફળ ગઈ.

મુખ્ય પક્ષકાર(ઓ)/પ્રતિવાદી(ઓ) ક્રમાંક ૨ માટે શ્રી દિગંત બી. કક્કડ, અધિવક્તા.

શ્રી યોગેશ એસ. લખાણી, વિરોધી પક્ષ(ઓ)/પ્રતિવાદી(ઓ) માટેના એડવોકેટ નં. ૪, ૬ પ્રતિપક્ષી(ઓ)/પ્રતિવાદી(ઓ) ક્રમાંક ૫ માટે નોટિસ તામિલ કરવામાં આવી છે શ્રીમતી મોનાલી ભટ્ટ, પ્રતિપક્ષી(ઓ)/પ્રતિવાદી(ઓ) ક્રમાંક ૭ માટે સરકારી વકીલ

=====

કોરમ: ન્યાયમૂર્તિ કે.જે. ઠાકર

તારીખ : ૨૫/૦૩/૨૦૧૫ અને ૧૦/૦૪/૨૦૧૫

મૌખિક ચુકાદો

૧. કસ્ટમ્સના અધીક્ષકે દંડ પ્રક્રિયા સંહિતાની કલમ ૩૭૮ હેઠળ આ અપીલ, તા. ૧.૯.૧૯૯૩ના રોજ કર્યો, ભુજ ખાતેની માનનીય મુખ્ય ન્યાયિક દંડાધીશશ્રી દ્વારા ફોજદારી કેસ નં. ૧૪૫૭ / ૧૯૯૨માં આપવામાં આવેલા ચુકાદા અને આદેશ સામે

દાખલ કરી છે. ઉક્ત કેસ વર્તમાન પ્રતિવાદી મૂળ આરોપીઓ સામે કસ્ટમ્સ અધિનિયમની કલમ ૧૩૫ હેઠળ તથા ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૧૨૦ (બી) ને કલમ ૩૪ સાથે વાંચતાં થયેલ ગુના બાબતે નોંધવામાં આવ્યો હતો. આરોપીઓ કસ્ટમ્સ અધિનિયમની જોગવાઈઓ હેઠળ ચાંદી ગેરકાયદે રીતે લાવવાના ગંભીર ગુના બદલ ન્યાયિક કાર્યવાહીનો સામનો કરી રહ્યા હતા. તેમ છતાં ઘટના વર્ષ ૧૯૯૨માં બની હતી અને ન્યાયિક કાર્યવાહી અદાલતમાં કસ્ટમ્સના અધીક્ષકને પરાજય થયો હતો, તેમ છતાં તેમણે આ અદાલત સમક્ષ આ અપીલનું અનુસરણ કર્યું છે. કસ્ટમ્સ કલેક્ટરે તા. ૨૭.૨.૧૯૯૨ના આદેશ દ્વારા મંજૂરી આપી હતી અને તે રીતે આ મામલો નોંધાયો હતો.

૨. ફરિયાદ પક્ષનો કેસ એવો છે કે મળેલી ગુપ્ત માહિતીના આધારે કર્ણ પોલીસના અધિકારીઓએ આરોપી નં. ૨ ઈશાક ઈસ્માઈલ મેમલાની પૂછપરછ કરી, જેમણે પોલીસ અધિકારીઓ સમક્ષ સ્વીકાર્યું કે આરોપી નં. ૧ દ્વારા ભારતમાં ગેરકાયદેસર રીતે લાવવામાં આવેલા પ્રતિબંધિત ચાંદીના સ્લેબ્સ જાૉ બંદરથી આગળ સેખરણ પીર વિસ્તારમાં, સમુદ્ર નજીક, મુડીયા વિસ્તારમાં છુપાવવામાં આવ્યા છે. તે અનુસાર, શ્રી પી.કે. ઝા, ડી.એસ.પી.ની અધ્યક્ષતામાં કર્ણ પોલીસના અધિકારીઓની એક ટીમ સ્થળ પર પહોંચી અને ૧૭/૧૮.૫.૧૯૯૧ના રોજ તે વિસ્તારમાંથી ૨૪૮ ચાંદીના સ્લેબ્સ જપ્ત કર્યા. ચાંદીના સ્લેબ્સ ભારતમાં ગેરકાયદેસર રીતે લાવવામાં આવ્યા હોવાથી, કસ્ટમ્સ અધિનિયમની જોગવાઈઓ હેઠળ કાર્યવાહી શરૂ કરવા માટે ૧૯.૫.૧૯૯૧ના રોજ તે કસ્ટમ્સ વિભાગ, ભુજને સોંપવામાં આવ્યા. તે અનુસાર, કસ્ટમ્સ અધિનિયમ, ૧૯૬૨ની જોગવાઈઓ હેઠળ તે જપ્ત કરવાની પાત્ર છે એવી વાજબી માન્યતા સાથે, નિયમિત પંચનામા તા. ૧૯/૨૦-૫-૧૯૯૧ હેઠળ કસ્ટમ્સ વિભાગના અધિકારીએ અંદાજે ૮૮૬૭.૧૫૦ કિલોગ્રામ વજન ધરાવતા અને ૩.

૬,૧૧,૮૩,૩૩૫/- મૂલ્યના ચાંદીના ઉપરોક્ત ૨૪૮ સ્લેબ્સ જમ કર્યા. ત્યારબાદ, તપાસ અને આરોપીઓના નિવેદનો નોંધીને જણાયું કે તમામ આરોપીઓ ભારતમાં ચાંદીના આયાત પર પ્રતિબંધ હોવાની જાણ હોવા છતાં તેની કબજા મેળવી હતી, જે જમ કરવાની પાત્ર છે એવી તેમને જાણ હતી, અને આ રીતે તેમણે કસ્ટમ્સ અધિનિયમની કલમ ૧૩૫ હેઠળનો ગુનો કર્યો. આરોપી નં. ૧ થી ૭એ ગેરકાયદેસર રીતે ઉપરોક્ત મુદ્દામાલને કાયદાની જોગવાઈઓના વિરુદ્ધ ભારતમાં આયાત કરીને તેનો નિકાલ કરવાની સાજિશ રચી હોવાથી, તેમણે ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૧૨૦ (બી) અને કલમ ૩૪ હેઠળનો ગુનો કર્યો છે. આ તથ્યોના આધારે ફરિયાદ દાખલ કરવામાં આવી હતી અને તપાસ બાદ આરોપીઓ વિરુદ્ધ ઉપરોક્ત ગુનાઓ માટે આરોપપત્ર રજૂ કરવામાં આવ્યું. આરોપીઓએ આરોપ સ્વીકાર્યો નહોતો અને કેસ ચલાવવાની માંગ કરી હતી.

૨.૧ આરોપીઓને લગાવાયેલા આરોપો સાબિત કરવા માટે, ફરિયાદ પક્ષે નીચેના સાક્ષીઓની તપાસ કરી છે:

ક્રમ નં. નામ આંક

૧ રોહિતભાઈ વ્યાસ પી.ડબ્લ્યુ.-૧ ૨૨

૨ અમૃતલાલ સોની પી.ડબ્લ્યુ.-૨ ૪૧

૩ પ્રણલાલ સોની, પી.ડબ્લ્યુ.-૩ ૪૭

૪ પ્લાઉનિલ, પીડબ્લ્યુ-૪ ૫૦

૫ ઉમર સુલેમાન, પીડબ્લ્યુ-૫ ૫૭

૬ ઉમર સુમાર, પી.ડબ્લ્યુ.-૬ ૫૯

૭ પ્રમોદકુમાર ઝા, પી.ડબ્લ્યુ.-૭ ૭૨

૮ કોલાપુરા કુરિયન, પી.ડબ્લ્યુ.-૮ ૯૯

૯ માવજી પેઠા, પી.ડબ્લ્યુ.-૯ ૧૪૦

૨.૨ ફરિયાદ પક્ષે તેના કેસના સમર્થનમાં રેકૉર્ડ પર દસ્તાવેજી પુરાવા પણ રજૂ કર્યા છે, જેનાં આંક કરવામાં આવ્યા હતા.

૨.૩ ત્યારબાદ, ફરિયાદ પક્ષ દ્વારા પુરશિસ દાખલ કરવામાં આવ્યા પછી, ફોજદારી પ્રક્રિયા સંહિતા, ૧૯૭૩ ની કલમ ૩૧૩ હેઠળ આરોપી વ્યક્તિઓના વધુ નિવેદનો નોંધવામાં આવ્યા હતા. આરોપી વ્યક્તિઓએ ફરિયાદ પક્ષના કેસનો ઇનકાર કર્યો છે અને રજૂઆત કરી છે કે તેમના વિરુદ્ધ ખોટો કેસ દાખલ કરવામાં આવ્યો છે.

૨.૪ સુનાવણીના અંતે અને મૌખિક તેમજ દસ્તાવેજી પુરાવાની મૂલવણી કર્યા બાદ, ન્યાયાધીશે વિવાદિત ચુકાદા દ્વારા પ્રતિવાદી-આરોપીઓને નિર્દોષ છૂટકારો આપ્યો.

૩. ૧.૯.૧૯૯૩ની તારીખના સન્માનનીય મુખ્ય ન્યાયિક દંડાધિકારી, કર્ણ, ભુજ દ્વારા ફોજદારી કેસ નં. ૧૪૫૭ of ૧૯૯૨ માં આપવામાં આવેલા ઉક્ત નિર્દોષ છૂટકારાના ચુકાદા અને આદેશથી વ્યથિત અને અસંતુષ્ટ થઈ, અપીલકર્તાએ આ અદાલત સમક્ષ વર્તમાન અપીલ દાખલ કરી છે.

૪. શ્રી એમ. વાય. કોગજે, અપીલકર્તા તરફથી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ એ રજૂઆત કરી છે કે નિર્દોષ છૂટકારાનો આદેશ કાયદા તથા રેકર્ડ પર રહેલા પુરાવા વિરુદ્ધનો છે. તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે નીચલી અદાલતે પહોંચેલા નિષ્કર્ષો કેસના રેકર્ડ પર રહેલા પુરાવા તથા સામગ્રીના વિરુદ્ધ છે. તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી હતી કે નીચલી અદાલતે પહોંચેલા નિષ્કર્ષોને કેસના રેકર્ડ પર રહેલા પુરાવા તથા સામગ્રીનો આધાર મળતો નથી. તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે રેકર્ડ પર રહેલા પુરાવા તથા સામગ્રીના આધારે નીચલી અદાલતે આ નિષ્કર્ષ પર પહોંચવું જોઈએ હતું કે આરોપીઓ કસ્ટમ અધિકારીઓ દ્વારા જમ કરાવેલા પ્રતિબંધિત ચાંદીની તસ્કરીમાં સંકળાયેલા છે. તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી હતી કે કસ્ટમ્સ અધિનિયમની કલમ ૧૦૮ની જોગવાઈઓ હેઠળ નોંધાયેલા આરોપી નં. ૨ અને ૩ના નિવેદનોના આધારે, જે માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા એ.આઈ.આર. ૧૯૭૦ એસ.સી. ૯૪૦માં પ્રકાશિત ચુકાદા તથા અન્ય ચુકાદાઓમાં નિર્ધારિત પ્રમાણે પુરાવા તરીકે સ્વીકાર્ય છે, નીચલી અદાલતે આરોપીઓને દોષિત ઠરાવવું જોઈએ હતું. તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી હતી કે કસ્ટમ્સ અધિનિયમની ધારા ૧૦૮ હેઠળ નોંધાયેલા આરોપી નં. ૨ અને ૩ના નિવેદનોમાંથી સ્પષ્ટપણે પ્રગટ થાય છે કે તે પ્રતિબંધિત ચાંદી આરોપી નં. ૧, ૪, ૫, ૬ અને ૭ દ્વારા ભારતમાં તસ્કરી કરીને લાવવામાં આવી હતી અને તેઓ ઉક્ત ચાંદીના સ્લેબોની તસ્કરીમાં સંકળાયેલા છે; અને તે પુરાવાના આધારે નીચલી અદાલતે તેઓ સામે મુકાયેલા ગુનાઓ માટે તમામ આરોપીઓને દોષિત ઠરાવવા જોઈએ હતું. તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી હતી કે આરોપી નં. ૨ અને ૩ના નિવેદનોના આધારે નીચલી અદાલતે આ નિષ્કર્ષ પર પહોંચવું જોઈએ હતું કે પ્રતિબંધિત ચાંદી આરોપી નં. ૧, ૪, ૬ અને ૭ના કબજામાં હતી અને કસ્ટમ અધિકારીઓ દ્વારા ઉક્ત આરોપીઓના સભાન કબજામાંથી જમ કરવામાં આવી હતી. આરોપી નં. ૨ અને ૩ના નિવેદનોમાંથી અત્યંત સ્પષ્ટ છે કે ઉક્ત પ્રતિબંધિત ચાંદીની ડિલિવરી આરોપી નં.

રએ આરોપી નં. ૧ની તરફથી લીધી હતી અને તેથી કેસના રેકૉર્ડ પર આરોપી નં. ૧નું સભાન કબજો સ્થાપિત થાય છે; અને એકવાર તે સ્થાપિત થઈ જાય, તો કસ્ટમ્સ અધિનિયમની કલમ ૧૦૩ અને ૧૩૮-એની જોગવાઈઓ મુજબ ઉક્ત ચાંદી તસ્કરી કરેલી નથી અને તેની તસ્કરીમાં પોતે સંકળાયેલો નથી તે સાબિત કરવાનો ભાર આરોપી નં. ૧ પર આવે છે. વર્તમાન કેસમાં, નીચલી અદાલતે એ નિષ્કર્ષ પર ન પહોંચવામાં ભૂલ કરી કે પ્રતિબંધિત ચાંદી આરોપી નં. ૧ના સભાન કબજામાંથી જપ્ત કરવામાં આવી હતી.

૪.૧ શ્રી કોગજે દ્વારા પણ રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે નીચલી અદાલતે આ નિષ્કર્ષ પર પહોંચવામાં ભૂલ કરી હતી કે આરોપી નં. ૨ અને ૩ની દોષસ્વીકારાત્મક નિવેદનો, જે કસ્ટમ્સ અધિકારીએ કસ્ટમ્સ અધિનિયમની ધારા ૧૦૮ હેઠળ નોંધ્યા હતા,ના આધારે તેમને દોષિત ઠરાવી શકાય તેમ નહોતું. તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી હતી કે પુરાવા અધિનિયમની ધારા ૧૦ અને ૩૦નું સંયુક્ત વાંચન કરતાં આ બાબત અત્યંત સ્પષ્ટ થાય છે કે સહઆરોપીનું નિવેદન, જ્યાં સાડચંત્રનો કેસ હોય ત્યાં, બાકી રહેલા આરોપીઓ સામે મહત્વપૂર્ણ પુરાવા બને છે. વર્તમાન કેસમાં સાડચંત્રનું સ્પષ્ટ પુરાવું છે, જે આરોપી નં. ૨ અને ૩ના નિવેદનો દ્વારા કેસના રેકૉર્ડ પર સ્થાપિત થયેલું છે. તેથી, રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે કસ્ટમ્સ અધિનિયમની ધારા ૧૦૮ હેઠળ નોંધાયેલા આરોપી નં. ૨ અને ૩ના સ્વીકારોક્તિપૂર્ણ નિવેદનોના આધારે જ તમામ આરોપીઓને દોષિત ઠરાવી શકાય છે. તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી હતી કે કસ્ટમ્સ અધિનિયમની ધારા ૧૦૮ હેઠળ કસ્ટમ્સ અધિકારીઓ દ્વારા નોંધાયેલા સ્વીકારોક્તિપૂર્ણ નિવેદનોના આધારે નીચલી અદાલતે આરોપી નં. ૨ અને ૩ને દોષિત ન ઠરાવી ભૂલ કરી હતી. તેમણે એ પણ રજૂઆત કરી હતી કે ચાંદી પોલીસ અધિકારીએ કબજામાં લીધી હોવાનું

ઠરાવી નીચલી અદાલતે ભૂલ કરી હતી. વધુમાં રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે પોલીસએ પ્રતિબંધિત માલ કબજામાં લીધો નથી અને તેથી પોલીસને આ બાબત અંગે નજીકના ન્યાયિક દંડાધિકારીને જાણ કરવી તથા પોલીસ રેકૉર્ડમાં નોંધ કરવી જરૂરી નહોતી. તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી હતી કે વિદ્વાન મુખ્ય ન્યાયિક દંડાધિકારીએ આ નિષ્કર્ષ પર આવીને ભૂલ કરી હતી કે ફરિયાદપક્ષે સાબિત કરવામાં નિષ્ફળ રહ્યો છે કે પ્રતિબંધિત માલ ભારત બહારથી આયાત કરવામાં આવ્યો હતો. રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે ફરિયાદપક્ષ દ્વારા પરીક્ષિત સાક્ષીઓ, જેમાં અનુભવી સુવર્ણકારનો પણ સમાવેશ થાય છે, તેમનો સ્પષ્ટ પુરાવા દર્શાવે છે કે ચાંદી ભારતીય ચાંદી નહોતી, પરંતુ વિદેશી દેશમાંથી લાવવામાં આવી હતી અને તેથી નીચલી અદાલતે ઠરાવવું જોઈએ હતું કે પ્રતિબંધિત વસ્તુ ભારત બહારથી લાવવામાં આવી હતી. ઉપરોક્ત પરિસ્થિતિમાં, તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે નીચલી અદાલતના ચુકાદાને પલટાવીને આ અપીલ મંજૂર કરવામાં આવે.

પ. બીજી બાજુ, વિદ્વાન વકીલ શ્રી કક્કડેએ રજૂઆત કરી હતી કે આ આરોપીઓની નિર્દોષ છૂટકારાની સામેની અપીલ છે અને માનનીય અદાલતના અનેક નિર્ણયો ધ્યાનમાં લેતાં, આ અદાલતે ફક્ત ત્યારે જ હસ્તક્ષેપ કરવો જોઈએ જ્યારે પડકારાયેલા આદેશમાં તર્કવિરુદ્ધતા જણાય. શ્રી કક્કડેએ વધુમાં રજૂઆત કરી હતી કે જે નિવેદનો પર આધાર રાખવામાં આવ્યો હતો, તે એક મહિના પછી પાછા ખેંચી લેવાયા હતા. તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે કસ્ટમ્સ અધિનિયમની કલમ ૧૦૮ હેઠળ આરોપી નં. ૨ના નિવેદનોના આધારે માત્ર એટલું કહી શકાય નહીં કે આરોપીઓ તેમના પર લગાવવામાં આવેલા ગુનામાં દોષિત છે. તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી હતી કે આરોપીઓ સામે અન્ય કોઈ પુરાવો નથી અને વિદ્વાન નીચલી અદાલતે તેમની સામે લાવવામાં આવેલા

આરોપોમાંથી તેમને યોગ્ય રીતે નિર્દોષ છૂટકારો આપ્યો છે. તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી હતી કે વિવાદિત ચાંદીના સ્લેબો આરોપીઓની કબજામાંથી મળ્યા નહોતા અને તે દૂરના સ્થળે પડ્યા હતા. તેથી, તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે વિદ્વાન નીચલી અદાલતે આરોપીઓને યોગ્ય રીતે નિર્દોષ છૂટકારો આપ્યો છે અને આ માનનીય અદાલતે પડકારાયેલા ચુકાદામાં હસ્તક્ષેપ કરવો ન જોઈએ. તેમની રજૂઆતોના સમર્થનમાં, શ્રી કક્કડેએ સર્વોચ્ચ અદાલતના સત્વીર સિંહ વિ. દિલ્હી રાજ્ય દ્વારા સી.બી.આઈ.ના કેસમાં આપેલા, એ.આઈ.આર. ૨૦૧૪ એસ.સી. ૩૭૯૮ માં અહેવાલિત, નિર્ણય પર આધાર રાખ્યો હતો, જેમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું છે:

૧૯. આ સંદર્ભમાં કાનૂનનું પ્રારંભિક પરંતુ વિસ્તૃત વિચારણું શિઓ સ્વરૂપ વિ. કિંગ એમ્પરર ના ચુકાદામાં જોવા મળે છે, જેમાં ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે વડી અદાલતની સત્તા નીચલી અદાલતે આપેલા નિર્દોષ છૂટકારાના આદેશના આધારરૂપ સમગ્ર પુરાવાના પુનર્વિચાર સુધી વિસ્તરે છે અને ત્યારબાદ એ આવશ્યક નિષ્કર્ષ પર પહોંચે છે કે નિર્દોષ છૂટકારાનો આદેશ જાળવવો જોઈએ કે નહીં. પ્રિવી કાઉન્સિલના મત મુજબ, આ બાબતમાં વડી અદાલતની સત્તાના પ્રયોગ પર સંહિતાએ કોઈ મર્યાદા મૂકી નથી, તેમ છતાં નિર્દોષ છૂટકારાના આદેશ સામેની અપીલમાં અધિકારક્ષેત્રનો પ્રયોગ કરતી વખતે વડી અદાલતે કેટલીક સિદ્ધાંતોને ધ્યાનમાં રાખવા આવશ્યક છે. શિઓ સ્વરૂપના અહેવાલમાંથી નીચેના બે અંશો પરિસ્થિતિનો પૂરતો સાર આપે છે:

તેમના મતે, ભારતમાં કેટલીક અદાલતોના ચુકાદાઓથી જણાતી એ ધારણા માટે કોઈ આધાર નથી કે, તથ્યના મુદ્દા પર નિર્દોષ છૂટકારાના આદેશને ઉલટવા માટે વડી અદાલત પાસે કોઈ સત્તા કે અધિકારક્ષેત્ર નથી, સિવાય કે એવા કેસોમાં જ્યાં નીચલી

અદાલતે ‘દઢતાપૂર્વક ભૂલ કરી હોય’, અથવા ‘અપારંગતતા, મૂર્ખતા અથવા તર્કવિરુદ્ધતા’ દ્વારા એવા ‘તર્કવિરુદ્ધ નિષ્કર્ષો’ પર પહોંચી હોય કે જેના પરિણામે ન્યાયનું સ્પષ્ટ ગંભીર અપહરણ થયું હોય, અથવા અન્ય કોઈ રીતે એવી વર્તણૂક કરી હોય કે જેના પરિણામે ન્યાયનું સ્પષ્ટ ગંભીર અપહરણ થયું હોય, અથવા બચાવ પક્ષ દ્વારા છેતરાઈ ગઈ હોય, જેથી સમાન પરિણામ ઉપસ્થિત થયું હોય.

( ભારપૂર્વક જણાવવામાં આવ્યું છે )

સંહિતાની કલમો ૪૧૭, ૪૧૮ અને ૪૨૩ વડી અદાલતને નિર્દોષ છૂટકારાના આદેશનો આધાર બનેલા પુરાવાની વ્યાપક સમીક્ષા કરવાની અને તે પુરાવાના આધારે નિષ્કર્ષ પર પહોંચવાની સંપૂર્ણ સત્તા આપે છે કે નિર્દોષ છૂટકારાનો આદેશ ઉલટવો જોઈએ. સંહિતામાં સ્પષ્ટ રીતે એવો ઉદ્દેશ ન થયો હોય ત્યાં સુધી આ સત્તા પર કોઈ મર્યાદા મૂકવી જોઈએ નહીં. પરંતુ સંહિતા દ્વારા પ્રદાન કરાયેલી સત્તાનો ઉપયોગ કરતી વખતે અને તથ્યો અંગે પોતાના નિષ્કર્ષ પર પહોંચતા પૂર્વે, વડી અદાલતે હંમેશા નીચેની બાબતોને યોગ્ય વજન અને વિચારણા આપવી જોઈએ અને આપશે : (૧) સાક્ષીઓની વિશ્વસનીયતા અંગે નીચલી અદાલતના ન્યાયાધીશના અભિપ્રાયો; (૨) આરોપીની તરફેણમાં નિર્દોષતાનો અનુમાન, જે અનુમાન તેના ન્યાયિક કાર્યવાહીમાં તેને નિર્દોષ છૂટકારો મળ્યો હોવાના તથ્યથી નિશ્ચિતપણે નબળું પડતું નથી; (૩) કોઈપણ શંકાનો લાભ મેળવવાનો આરોપીનો અધિકાર; અને (૪) સાક્ષીઓને જોવાનો લાભ પ્રાપ્ત કરનારા ન્યાયાધીશે લીધેલા તથ્યનિષ્કર્ષમાં હસ્તક્ષેપ કરવામાં અપીલી અદાલતની સંકોચપૂર્ણતા. આ રીતે કહવું, તેમ છતાં, માત્ર એટલું જ કહેવાનું છે કે અપીલના સંચાલનમાં વડી અદાલતે ન્યાયપ્રવર્તનમાં સુવિખ્યાત અને માન્ય નિયમો તથા સિદ્ધાંતો અનુસાર જ કાર્ય કરવું જોઈએ. ”

૨૦. શિયો સ્વરૂપ કેસમાં પ્રિવી કાઉન્સિલ દ્વારા નિર્ધારિત કાનૂની સિદ્ધાંતોનું આ અદાલતે અનુગામી અનેક ચુકાદાઓમાં સતત અનુસરણ કર્યું છે, જેમાં ઉદાહરણરૂપે નીચેના ચુકાદાઓનો ઉલ્લેખ કરી શકાય: તુલસીરામ કાનુ વિ. રાજ્ય, બલબીર સિંહ વિ. પંજાબ રાજ્ય, એમ.જી. અગરવાલ વિ. મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય, ખેદુ મોઠોન વિ. બિહાર રાજ્ય, સાંબાસિવન વિ. કેરળ રાજ્ય, ભગવાન સિંહ વિ. મધ્ય પ્રદેશ રાજ્ય અને ગોવા રાજ્ય વિ. સંજય ઠાકરાન.”

૬. મેં પક્ષકારોના વિદ્વાન વકીલોની દલીલો સાંભળી છે. મેં વાદમાં રજૂ કરાયેલા દસ્તાવેજોનું અવલોકન કર્યું છે. વર્તમાન અપીલના નિર્ણય માટે કસ્ટમ્સ અધિનિયમની કલમ ૧૩૫ સંબંધિત છે, જે નીચે મુજબ છે:—

“૧૩૫. ફરજ અથવા પ્રતિબંધોનું ઉલ્લંઘન. ૧[(૧)] આ અધિનિયમ હેઠળ લેવામાં આવી શકે તેવી કોઈપણ કાર્યવાહી પર આઘાત પહોંચાડ્યા વિના, જો કોઈ વ્યક્તિ — (એ) કોઈ પણ માલસામાનના સંબંધમાં, તેની પર લાદવામાં આવેલી કોઈપણ ફરજનું અથવા હાલ આ અધિનિયમ કે સમયસર પ્રવર્તમાન અન્ય કોઈ કાયદા હેઠળ આવા માલસામાન બાબતે લાગુ પડેલા કોઈપણ પ્રતિબંધનું છેતરામણીપૂર્વક ટાળવામાં અથવા ટાળવાનો પ્રયાસ કરવામાં જાણબૂઝીને સંકળાયેલો હોય, અથવા (બી) કબજો મેળવે છે કે કોઈપણ રીતે એવા માલસામાનને લઈ જવા, હટાવવા, જમા કરવા, છુપાવી રાખવા, રાખવા, છુપાવવા, વેચવા કે ખરીદવા કે અન્ય કોઈ રીતે વ્યવહાર કરવામાં સંકળાયેલો હોય, જેને તે જાણે છે અથવા માનવાનો કારણ ધરાવે છે કે તે કલમ ૧૧૧ હેઠળ જપ્તીને પાત્ર છે, તો તેને દંડનીય ઠરાવવામાં આવશે, — (i) કલમ ૧૨૩ લાગુ પડે એવા કોઈપણ માલસામાન સંબંધિત ગુનાના કિસ્સામાં અને જેની બજારકિંમત એક લાખ

રૂપિયા કરતાં વધુ હોય, તો સાત વર્ષ સુધીના કેદદંડ અને દંડ સાથે: *Provided that* અદાલતના ચુકાદામાં નોંધવાના વિશેષ અને પૂરતા કારણોના અભાવમાં, આવી કેદ ત્રણ વર્ષથી ઓછી નહીં હોય; (ii) અન્ય કોઈપણ કિસ્સામાં, ત્રણ વર્ષ સુધીના કેદદંડ, અથવા દંડ, અથવા બંને સાથે.

(૨) જો આ કલમ હેઠળ અથવા કલમ ૧૩૬ ની ઉપકલમ (૧) હેઠળના કોઈ ગુનામાં દોષિત ઠેરવાયેલ કોઈ વ્યક્તિ ફરીથી આ કલમ હેઠળના ગુનામાં દોષિત ઠરે, તો તેને બીજી વખત તથા ત્યારબાદના દરેક ગુના માટે એવી અવધિ સુધીની કેદ, જે સાત વર્ષ સુધી વધી શકે, તથા દંડથી દંડનીય ગણવામાં આવશે: પરંતુ અદાલતના ચુકાદામાં નોંધવામાં આવનાર વિશેષ અને પૂરતા કારણોના અભાવે આવી કેદ છ ૬[એક વર્ષ] કરતા ઓછી નહીં હોય. (૩) ઉપકલમ (૧) અને (૨)ના હેતુ માટે, એક વર્ષ ૬[એક વર્ષ] કરતા ઓછી અવધિની કેદની સજા ફટકારવા માટે નીચેના કારણોને વિશેષ અને પૂરતા કારણો ગણવામાં આવશે નહીં, એટલે કે:-

(i) આ અધિનિયમ હેઠળના ગુનામાં આરોપી પ્રથમ વખત દોષિત ઠર્યો હોવાની હકીકત;

(ii) આ અધિનિયમ હેઠળની કોઈપણ કાર્યવાહી, ફરિયાદ સિવાયની, માં આરોપીને દંડ ભરવાનો આદેશ કરવામાં આવ્યો હોવાની અથવા એવી કાર્યવાહીનો વિષયવસ્તુ રહેલ માલ જપ્ત કરવાનો આદેશ કરવામાં આવ્યો હોવાની અથવા તે જ કૃત્ય, જે ગુનો બને છે, બદલ તેની સામે અન્ય કોઈ કાર્યવાહી કરવામાં આવી હોવાની હકીકત;

(iii) આરોપી મુખ્ય ગુનેગાર ન હતો અને માત્ર માલના વાહક તરીકે કાર્ય કરી રહ્યો હતો અથવા અન્યથા ગુનાના આચરણમાં ગૌણ પક્ષકાર હતો, તેવી હકીકત;

(iv) આરોપીની ઉંમર.

૭. અપીલકર્તા નં. ૧ અને ૩ નું અવસાન થઈ ગયેલ હોવાથી, તેમ સંબંધે અપીલ અબેટ થઈ ગઈ છે. રેકૉર્ડ ઉપરની પુરાવાઓમાંથી, ખાસ કરીને, આરોપી નં. ૨ના નિવેદનમાંથી, સ્પષ્ટ છે કે આરોપી નં. ૧ અને ૩ મુખ્ય સૂત્રધાર હતા; તેમ છતાં, આવા નિવેદનનો એક મહિના બાદ કરવામાં આવેલો પાછો ખેંચાણ માત્ર હોવાના કારણે, વિદ્વાન નીચલી અદાલતના ન્યાયાધીશે આરોપીઓને નિર્દોષ ઠરાવવામાં ગંભીર ભૂલ કરી છે. શ્રી કક્કડ દ્વારા યોગ્ય રીતે રજૂ કરવામાં આવ્યું છે કે જો સુધી કોઈ તર્કવિરુદ્ધતા જણાય નહીં, ત્યાં સુધી આ અદાલતે આક્ષેપિત ચુકાદામાં હસ્તક્ષેપ કરવો ન જોઈએ. જોકે, ઉપરોક્ત તર્કવિરુદ્ધતા આ અદાલત સમક્ષ સ્પષ્ટપણે દેખાય છે; તેથી, આરોપીઓને સંશયનો લાભ આપવો યોગ્ય નહોતો. કસ્ટમ્સના સુપરિન્ટેન્ડન્ટ સમક્ષ ૨૦.૫.૧૯૯૧ના રોજ નોંધાવાયેલ પોતાના નિવેદનમાં, આરોપી નં. ૨, ઇશાક ઇસ્માઈલ મેમણે જણાવ્યું હતું કે તે માછીમાર હતો અને માછલી પકડવાનું કામ કરતો હતો. તેણે વધુમાં જણાવ્યું હતું કે આરોપી નં. ૧એ તેને કહ્યું હતું કે જો તે તસ્કરીમાં તેની મદદ કરશે તો તે તેને મોટી રકમ આપશે. વધુ પૈસા કમાવાની લાલચે તેણે સંમતિ આપી હતી. ત્યારબાદ, આરોપી નં. ૧એ તેને સમજાવ્યું હતું કે તસ્કરીનો માલ ક્યારે આવશે અને તેને કેવી રીતે સ્વીકારી તથા છુપાવી રાખવો. તેને એ પણ સૂચના આપવામાં આવી હતી કે માલ મળ્યા બાદ તસ્કરીના માલની પ્રાપ્તિ અંગે જાણ કરવી અને આ કામ બદલ તેને રૂ. ૫,૦૦૦/- આપવાનું વચન આપવામાં આવ્યું હતું. તેને એવું પણ જણાવવામાં આવ્યું હતું કે અન્ય આરોપીઓ, એટલે કે આરોપી-અપીલકર્તા નં. ૪, ૫ અને ૬, ઉક્ત સ્થળેથી તસ્કરીનો માલ દૂર કરવામાં તેની મદદ કરશે. તેણે વધુમાં જણાવ્યું હતું કે ત્યારબાદ તેણે આરોપી નં. ૧ની સૂચના મુજબ કાર્ય કર્યું અને તસ્કરીની પ્રવૃત્તિમાં મદદ કરી તથા ચાંદીના સ્લેબનો કબજો લીધો. તેણે વધુમાં જણાવ્યું હતું કે ત્યારબાદ તેણે તસ્કરીના માલના આગમન અંગે આરોપી નં. ૧ને જાણ કરી, જેના પર આરોપી નં. ૧એ

તેને ફરીથી સ્થળ પર જઈ ત્યાંથી ચાંદીના સ્લેબ દૂર કરે ત્યાં સુધી તેની સંભાળ રાખવા જણાવ્યું. ત્રણથી ચાર દિવસ સુધી કોઈ માલ લેવા આવ્યું નહીં હોવાથી, તે ફરી આરોપી નં. ૧ પાસે ગયો. ત્યાંથી પરત ફરતી વખતે પોલીસએ તેને અટકાવ્યો અને પૂછપરછ માટે પોલીસ સાથે લઈ જવામાં આવ્યો. ત્યારબાદ, તેણે તે સ્થળ બતાવ્યું જ્યાં તસ્કરીના ચાંદીના સ્લેબ છુપાવવામાં આવ્યા હતા. તેણે વધુમાં જણાવ્યું હતું કે આરોપી-અપીલકર્તા નં. ૬ પણ આવી તસ્કરીની પ્રવૃત્તિમાં મદદ કરી રહ્યો છે. આ સાક્ષીની વધુ પુરાવા ૨૧.૫.૧૯૯૧ના રોજ નોંધવામાં આવી હતી, જેમાં તેણે જણાવ્યું હતું કે તસ્કરીનો માલ આરોપી નં. ૧નો હતો. એટલું જ નહીં, તેણે જણાવ્યું હતું કે ૨૫૧ ચાંદીના સ્લેબ હતા અને ૨૪૮ નહોતા, તથા તેણે જુદા સ્થળે છુપાવેલા તે ત્રણ ચાંદીના સ્લેબ દર્શાવવા સંમતિ આપી હતી. આંક ૧૪૧ પર ઇશાક ઇસ્માઈલ મેમણના નિવેદનમાં અત્યંત નાની વિસંગતિઓ છે અને વિદ્વાન નીચલી અદાલતના ન્યાયાધીશે તેના નિવેદનને વિશ્વાસપાત્ર માનવું જોઈએ હતું.

૮. શ્રી પ્રદીપકુમાર ઝા, ડી.એસ.પી., પો.સા.-૭, એ પોતાના પુરાવામાં જણાવ્યું છે કે તેમને ચાંદીના સ્લેબોની તસ્કરી અંગે માહિતી પ્રાપ્ત થઈ હતી અને તેથી તેમણે ઉક્ત વિસ્તારમાં પોલીસ પેટ્રોલની વ્યવસ્થા કરી હતી. તેમણે જણાવ્યું કે આરોપી નં. ૨ એ તેમની સમક્ષ જણાવ્યું હતું કે આરોપી નં. ૧ના નિર્દેશ મુજબ તેણે તસ્કરી કરાવેલા ચાંદીના સ્લેબો મેળવ્યા હતા અને તે શેખાનપીર વિસ્તારમાં છુપાવવામાં આવ્યા હતા. આ કૃત્ય કસ્ટમ્સ અધિનિયમ હેઠળ પણ ગુનો હોવાથી તેમણે કસ્ટમ્સ વિભાગનો સંપર્ક કર્યો હતો. તેમણે જણાવ્યું કે ત્યારબાદ તેઓ આરોપી નં. ૨ તથા અન્ય પોલીસ કર્મચારીઓ સાથે જ્યાં ચાંદીના સ્લેબો છુપાવવામાં આવ્યા હતા ત્યાં ગયા હતા. આ

સાક્ષીએ અદાલત સમક્ષ આરોપી નં. રની ઓળખ પાછા કરી છે. તેમ છતાં, વિજ્ઞાન ન્યાયાધીશે તેમની સાક્ષ્ય ઉપર વિશ્વાસ કર્યો નથી.

૯. ઉપરોક્ત ઉપરાંત, સાક્ષીઓ ઉમર સુમન અને ઉમર સુલેમાન, આંક ૧૦૦ અને ૧૦૧એ પાછા ફરિયાદ પક્ષના કેસને સમર્થન આપ્યું છે. આ તે સાક્ષીઓ છે, જેમની નોકામાં જમ કરેલી તસ્કરીની ચાંદીની પાટીઓ ડી.એસ.પી. દ્વારા લાવવામાં આવી હતી. એમ કહી શકાય નહીં કે તેમનું પુરાવા વિશ્વસનીય નથી. રેકૉર્ડ પુરાવાથી એવું કહી શકાય નહીં કે ફરિયાદ પક્ષે આરોપી સામેનો પોતાનો કેસ સાબિત કરવામાં નિષ્ફળ રહ્યું છે.

૧૦. જ્યાં સુધી કસ્ટમ્સ અધિનિયમ હેઠળ આરોપી નં. રના નિવેદનનો વિચાર કરવાનો પ્રશ્ન છે, ત્યાં સુધી મારું માનવું છે કે એવો કહી શકાય નહીં કે દોષિત ઠેરવવા માટે આવા નિવેદન પર આધાર રાખી શકાય નહીં. આ સંદર્ભે, પુલુકુરી કોટ્ટાયા અને અન્ય વિ. એમ્પરર [એ.આઈ.આર. ૧૯૪૭ પી.સી. ૬૭]ના કેસમાં આપેલા નિર્ણયનો ઉલ્લેખ કરવો લાભદાયક છે, જેમાં ઠરાવ કરવામાં આવ્યો હતો :

૧૦. કલમ ૨૭, જે કલાત્મક ભાષામાં રચાયેલ નથી, પૂર્વવર્તી કલમ દ્વારા લાદવામાં આવેલા પ્રતિબંધનો અપવાદ પ્રદાન કરે છે અને પોલીસ હિરાસતમાં રહેલા વ્યક્તિ દ્વારા કરાયેલા કેટલીક ઉક્તિઓને સાબિત કરવાની છૂટ આપે છે. આ કલમને અમલમાં લાવવા માટે આવશ્યક શરત એ છે કે પોલીસ અધિકારીની કસ્ટડીમાં રહેલા કોઈ ગુનાના આરોપી વ્યક્તિ પાસેથી મળેલી માહિતીના પરિણામે કોઈ હકીકતની શોધ થવાની બાબત સાક્ષ્યરૂપે કહેવામાં આવે, અને ત્યારબાદ એવી માહિતીનો એટલો જ ભાગ, જે

એ રીતે શોધાયેલી હકીકત સાથે સ્પષ્ટપણે સંબંધિત હોય, તે સાબિત કરી શકાય. આ કલમનો આધાર એ દષ્ટિકોણ પર જણાય છે કે જો આપેલી માહિતીના પરિણામે ખરેખર કોઈ હકીકત શોધાઈ જાય, તો એથી માહિતી સચ્ચી હતી એવી કોઈ ખાતરી મળે છે, અને તેથી તેને પુરાવામાં સુરક્ષિત રીતે સ્વીકારવાની છૂટ આપી શકાય; પરંતુ સ્પષ્ટ છે કે સ્વીકાર્ય માહિતીની વ્યાપ્તિ એવી શોધાયેલી હકીકતના ચોક્કસ સ્વરૂપ પર આધાર રાખે છે, જેના સાથે એવી માહિતીનો સંબંધ હોવો આવશ્યક છે. સામાન્ય રીતે, જ્યારે પોલીસ હિરાસતમાં રહેલો કોઈ વ્યક્તિ કોઈ છુપાવાની જગ્યામાંથી કોઈ વસ્તુ, જેમ કે શવ, હથિયાર અથવા આભૂષણો, જે કહેવામાં આવે છે કે તે તે ગુનાથી જોડાયેલી છે જેના બાબતે માહિતી આપનાર આરોપી છે, બહાર કાઢે છે, ત્યારે આ કલમ અમલમાં આવે છે. રાજમુકુટ તરફથી શ્રી મેગોએ દલીલ કરી છે કે આવા કેસમાં ‘શોધાયેલી હકીકત’ એટલે બહાર કાઢવામાં આવેલી ભૌતિક વસ્તુ, અને તે વસ્તુ સાથે સ્પષ્ટપણે સંબંધિત કોઈપણ માહિતી સાબિત કરી શકાય. આ દષ્ટિકોણ અનુસાર, કોઈ વ્યક્તિ દ્વારા આપવામાં આવેલી એવી માહિતી કે બહાર કાઢાયેલ શવ એ તેના દ્વારા હત્યા કરાયેલા વ્યક્તિનું છે, બહાર કાઢાયેલ હથિયાર એ જ છે જેનો ઉપયોગ તેણે હત્યા કરવામાં કર્યો હતો, અથવા બહાર કાઢાયેલા આભૂષણો ડાકામાં ચોરાયા હતા, તે બધું સ્વીકાર્ય બનશે. જો કલમ ૨૭નો અર્થ આ જ હોય, તો પોલીસને આપેલા કબૂલાતી નિવેદનો અંગે, અથવા પોલીસ હિરાસતમાં રહેલા વ્યક્તિઓ દ્વારા કરાયેલ કબૂલાતો અંગે, પૂર્વવર્તી બે કલમોએ મૂકેલ પ્રતિબંધમાં બહુ ઓછો સાર્થક વિષય બાકી રહેશે. સંભાવના છે કે આ પ્રતિબંધ વિધાનમંડળની તે ભીતિથી પ્રેરિત હતો કે પોલીસના પ્રભાવ હેઠળ રહેલા વ્યક્તિને અતિશય દબાણ દ્વારા કબૂલાત કરવા પ્રેરવામાં આવી શકે. પરંતુ જો પ્રતિબંધ હટાવવા માટે માત્ર એ જ આવશ્યક હોય કે કબૂલાતમાં એવી માહિતીનો સમાવેશ કરવામાં આવે, જે પછીથી બહાર કાઢવામાં આવેલી કોઈ વસ્તુ સંબંધિત હોય, તો માનવું

યોગ્ય લાગે છે કે પોલીસની મનાવવાની શક્તિ આવી પરિસ્થિતિમાં પૂરતી સાબિત થશે, અને વાસ્તવમાં આ પ્રતિબંધ પોતાનો અસરકારક સ્વરૂપ ગુમાવી દેશે. અર્થઘટનના સામાન્ય સિદ્ધાંતો અનુસાર, તેમની લોર્ડશિપ્સ માને છે કે કલમ ૨૭ દ્વારા ઉમેરાયેલ કલમ ૨૬નો પરંતુક કલમનો સાર રદ કરે એવી રીતે સમજવો ન જોઈએ. તેમની લોર્ડશિપ્સના મતે કલમમાં ‘શોધાયેલી હકીકત’ને બહાર કાઢવામાં આવેલી વસ્તુના સમાન માનવું ભ્રામક છે; શોધાયેલી હકીકતમાં તે સ્થળનો સમાવેશ થાય છે જ્યાંથી વસ્તુ બહાર કાઢવામાં આવે છે અને આ બાબતે આરોપીની જાણકારીનો સમાવેશ થાય છે, અને આપવામાં આવેલી માહિતીનો આ હકીકત સાથે સ્પષ્ટપણે સંબંધ હોવો જોઈએ. બહાર કાઢવામાં આવેલી વસ્તુના પૂર્વવર્તી ઉપયોગ અથવા પૂર્વ ઇતિહાસ અંગેની માહિતી તેનો જે પરિપ્રેક્ષ્યમાં ખુલાસો થાય છે, તે પરિપ્રેક્ષ્યમાં તેની શોધ સાથે સંબંધિત નથી. હિરાસતમાં રહેલા વ્યક્તિ દ્વારા આપવામાં આવેલી એવી માહિતી કે “હું મારા ઘરની છતમાંથી છુપાવેલું છરી બહાર કાઢીશ” છરીની શોધ તરફ દોરી જતી નથી; છરીઓ તો ઘણા વર્ષો પહેલાં શોધાઈ ચૂકી છે. તે એ હકીકતની શોધ તરફ દોરી જાય છે કે માહિતી આપનારની જાણ મુજબ તેના ઘરમાં એક છરી છુપાવેલી છે, અને જો એ છરી ગુનો કરાવવા માટે વપરાઈ હોવાનું સાબિત થાય, તો શોધાયેલી હકીકત અત્યંત સંબંધિત બને છે. પરંતુ જો આ નિવેદનમાં “જે વડે મેં એ ને છરી મારી હતી” એવા શબ્દો ઉમેરવામાં આવે, તો આ શબ્દો સ્વીકાર્ય છે, કારણ કે તેઓ માહિતી આપનારના ઘરમાં છરીની શોધ સાથે સંબંધિત નથી.

૧૧. સમાન અભિપ્રાય માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે તાજેતરના નિર્ણયો માં પણ વ્યક્ત કર્યો છે. તેથી, વિદ્વાન નીચલી અદાલતના ન્યાયાધીશે કસ્ટમ્સ અધિનિયમની ધારા ૧૦૮ હેઠળ નોંધાયેલ આરોપી નં. ૨ અને ૩ના નિવેદનો પર વિચાર ન કરીને ભૂલ કરી

છે, જેમાં સ્પષ્ટપણે પ્રગટ થાય છે કે ઉક્ત પ્રતિબંધિત ચાંદી આરોપી નં. ૧, ૪, ૫, ૬ અને ૭ દ્વારા ભારત દેશમાં ગેરકાયદેસર રીતે તસ્કરી કરીને લાવવામાં આવી હતી અને તેઓ ઉક્ત ચાંદીના પાટાઓની તસ્કરીમાં સંડોયેલા છે. પ્રતિબંધિત ચાંદી આરોપી નં. ૧, ૪, ૬ અને ૭ની કબજામાં હતી અને કસ્ટમ્સ અધિકારીઓ દ્વારા ઉક્ત આરોપીઓની જાણકાર કબજામાંથી જપ્ત કરવામાં આવી હતી. પુરાવા અધિનિયમની ધારા ૧૦ અને ૩૦ના ઉપબંધો પરથી એ અત્યંત સ્પષ્ટ છે કે સાડચંત્રનો કેસ હોય ત્યારે સહઅભિયુક્તનું નિવેદન બાકીના આરોપીઓ વિરુદ્ધ મહત્વનો પુરાવો બને છે. વર્તમાન કેસમાં સાડચંત્રનો સ્પષ્ટ પુરાવો ઉપલબ્ધ છે, જે આરોપી નં. ૨ અને ૩ના નિવેદનો દ્વારા કેસના રેકૉર્ડ પર સ્થાપિત થયો છે. તેથી, કસ્ટમ્સ અધિનિયમની ધારા ૧૦૮ હેઠળ નોંધાયેલ આરોપી નં. ૨ અને ૩ના સ્વીકારોક્તિાત્મક નિવેદનોના આધાર પર જ તમામ આરોપીઓને દોષિત ઠરાવી શકાય. રેકૉર્ડ પુરાવાથી એ સાબિત થાય છે કે પ્રતિબંધિત માલ ભારત દેશ બહારથી આયાત કરવામાં આવ્યો હતો, કારણ કે અનુભવી સુવર્ણકાર દ્વારા જણાવાયું છે કે તે ચાંદી ભારતીય ચાંદી નહોતી, પરંતુ વિદેશી દેશમાંથી લાવવામાં આવી હતી. ઉપરોક્તને ધ્યાનમાં લેતા, સ્પષ્ટ છે કે આરોપીઓએ સંબંધિત ગુનો આચર્યો છે અને વિદ્વાન નીચલી અદાલતના ન્યાયાધીશે તેમના વિરુદ્ધ લગાવવામાં આવેલા આરોપોમાંથી તેમને નિર્દોષ છૂટકારો આપતાં ભૂલ કરી છે. તેથી, નીચલી અદાલતના ચુકાદાને રદ કરીને આ અપીલ મંજૂર કરવી જરૂરી છે.

૧૨. પરિણામે, અપીલ મંજૂર કરવામાં આવે છે. શીખેલા મુખ્ય ન્યાયિક દંડાધિકારી, ભૂજ દ્વારા ફોજદારી કેસ નં. ૧૪૫૭/૧૯૯૨માં ૧.૯.૧૯૯૩ના રોજ પસાર કરાયેલ નિર્દોષ છૂટકારાનો વિવાદિત ચુકાદો અને આદેશ રદ કરવામાં આવે છે. તમામ આરોપીઓને કસ્ટમ્સ અધિનિયમ, ૧૯૬૨ની ધારા ૧૩૫ હેઠળ તથા ભારતીય દંડ

સંહિતાની ધારા ૧૨૦ (બી) ને ધારા ૩૪ સાથે વાંચતાં, ગુનો આચર્યો હોવાનું ઠરાવવામાં આવે છે અને તેમને ઉક્ત ગુનામાં દોષિત ઠરાવવામાં આવે છે. આરોપી નં. ૧ અને ૩નું અવસાન થઈ ચૂક્યું હોવાથી, તેમની સામે કોઈ નવા આદેશ પસાર કરી શકાય નહીં. આરોપી નં. ૨, ૪, ૫ અને ૬ દોષિત ઠર્યા હોવાથી, દંડના પ્રશ્ન પર તેમની સુનાવણી કરવી જરૂરી છે. તેથી, ૬ઠ્ઠી એપ્રિલ, ૨૦૧૫ સુધી માટે મુલતવી રાખવામાં આવે છે.

સહી/– (કે.જે. ઠાકર, ન્યાયાધીશ)

૧૦.૪.૨૦૧૫ ઉપરોક્ત નોંધાયેલ અવલોકનોને ધ્યાનમાં લેતાં, આરોપી નં.૧ મુખ્ય દોષિત હતો; જોકે, તેમનું અવસાન થઈ ગયેલ હોવાથી તેમના વિરુદ્ધની અપીલ રદબાતલ થાય છે. આરોપી નં.૩ પણ સમાનરૂપે જવાબદાર હતો; જોકે, તેમનું પણ અવસાન થઈ ગયેલ હોવાથી તેમના વિરુદ્ધની અપીલ પણ નિસ્તેજ થઈ જાય છે. સમયના પ્રવાહનો પણ આ અદાલત સમક્ષ કોઈ ભાર નથી, કારણ કે આરોપીઓની અપરાધમાં સંડોવણી વાજબી સંદેહથી પર સાબિત થઈ ચૂકી છે; તેથી, એવું કહેવું અયોગ્ય નહીં ગણાય કે જો આ અદાલત સમક્ષના આરોપીઓને પ્રત્યેકને રૂ.૫,૦૦૦/– દંડ સાથે એક વર્ષ અને છ માસની કઠોર કેદની સજા ફટકારવામાં આવે તો ન્યાયના હેતુઓ સિદ્ધ થશે. આ મુજબ, આરોપી નં.૨, ૪, ૫ અને ૬ને પ્રત્યેકને રૂ.૫,૦૦૦/– દંડ સાથે એક વર્ષ અને છ માસની કઠોર કેદની સજા ફટકારવામાં આવે છે અને દંડની ચુકવણી ન કરવામાં આવે તો આરોપીઓએ ત્રણ માસની સાદી કેદ ભોગવવી પડશે. દંડ આજથી ચાર અઠવાડિયાની અંદર જમા કરાવવામાં આવશે, નહીં તો જેલ સત્તાધિકારીઓ જરૂરી કાર્યવાહી કરશે. આરોપીઓને તેમણે જેલમાં વિતાવેલ સમયનો

સેટ-ઓફ આપવામાં આવશે. જો એવો સમય એક વર્ષ અને છ માસ જેટલો કે તેથી વધુ હોય, તો સજા ભોગવવા માટે તેમને જેલ સત્તાધિકારી સમક્ષ આત્મસમર્પણ કરવાની જરૂર રહેશે નહીં. જો એવું જણાય કે આરોપી નં.૨, ૪, ૫ અને ૬એ એક વર્ષ અને છ માસ સુધી જેલમાં વસવાટ કર્યો નથી, તો તેઓ આજથી છ અઠવાડિયાની અંદર સજા ભોગવવા માટે જેલ સત્તાધિકારીઓ સમક્ષ આત્મસમર્પણ કરશે. દસ્તાવેજી રેકૉર્ડ અને કાર્યવાહી તાત્કાલિક સંબંધિત નીચલી અદાલતને પરત મોકલવામાં આવે.

સહી/- (કે.જે. ઠાકર, ન્યાયાધીશ)

*This judgment has been translated using AI Tool - SUVAS.*

=====

**અસ્વીકરણ:** સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

**DISCLAIMER:** The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.